

Skrivelse om förebyggande åtgärder mot extremism och hatbudskap i stadsmiljön

Skrivelse av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen önskar Jan Jönsson (L) svar på hur staden arbetar med hantering av rasistiskt och extremistiskt klotter, särskilt på privata ytor och elskåp, samt om det finns behov av snabbare prioriteringar för sanering av hatbudskap. Vidare framförs frågor om vilka möjligheter som finns att utveckla strukturerade samarbeten med privata fastighetsägare för att möjliggöra sanering inom 24 timmar, hur staden säkerställer att medarbetare och berörda aktörer har aktuell kunskap om extremistiska symboler och budskap. Det föreslås också undersökas om, samt om en gemensam kunskapsbank kan utvecklas kopplat till stadens rapporteringssystem. Därutöver framförs i skrivelsen frågor om hur stadens digitala rapportering och uppföljning kan utvecklas för att öka transparens, tydliggöra ansvar och stärka kopplingen mellan fysisk sanering och stadens övergripande arbete mot extremism.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret svarar att staden följer en policy och handlingsplan för att motverka klotter, med målet att skapa en trygg och attraktiv stad, och att rasistiskt och extremistiskt klotter på stadens egendom hanteras skyndsamt inom 4–8 timmar. För privata ytor är fastighetsägaren ansvarig, men staden hänvisar anmälningar till dessa, och över väger en automatisk funktion för att snabba på detta arbete. Staden arbetar vidare med kunskapshöjande insatser om extremistiska symboler genom utbildningar och samverkan med CVE. En gemensam kunskapsbank kopplad till rapporteringssystem finns inte idag, men befintliga insatser bedöms tillräckliga.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar Jan Jönssons bild av att rasistiskt och extremistiskt klotter inte hör hemma i Stockholm. Det gäller på gator och torg, på elskåp, anslagstavlor och andra platser i det offentliga rummet. Den typen av budskap skapar otrygghet, riskerar att normalisera hat och kan användas av antidemokratiska organisationer för rekrytering och mobilisering. Stockholm ska vara en trygg stad för alla.

Den rödgröna majoriteten tar arbetet mot våldsbejakande extremism på stort allvar. Kommunstyrelsen leder, samordnar och följer upp stadens arbete på området. Under mandatperioden har vi också stärkt insatserna, bland annat genom att ta fram stadens första handlingsplan mot rasism och genom att utveckla en diplomutbildning för stadens verksamheter. Under 2026 har informationen om hur staden ska hantera rasistiska och extremistiska budskap dessutom förtydligats.

Alla stockholmare uppmanas att rapportera den här typen av klotter via Tyck till-appen. På stadens egna ytor finns redan ett snabbspår. Rasistiskt och stötande klotter hanteras skyndsamt genom särskilda fyratimmars- till åttatimmarsärenden.

Arbetet med att avlägsna dessa budskap kräver att alla relevanta aktörer drar åt samma håll. Vi har därför fortsatt att utveckla arbetet i samverkan med fastighetsägare, nätägare, polis och andra aktörer hjälps vi åt att hålla staden ren, och arbetet fortsätter utvecklas. Det är därför positivt att som stadsledningskontoret skriver i sitt remissvar att trafikkontoret ser över möjligheten att automatiskt vidarebefordra anmälningar om exempelvis elskåp till ansvarig aktör.

Staden bedriver ett löpande kunskapsarbete om extremistiska symboler och budskap genom utbildningar, symbollexikon, samverkan med polis och nationella nätverk som Centrum mot våldsbejakande extremism. Den kunskapen behöver vara aktuell och nå medarbetare, entreprenörer och berörda samverkansaktörer.

Hatbudskap ska bort snabbt och konsekvent. Där staden har ansvar ska den tydliga prioriteringen ligga fast. Vi välkomnar privata aktörers arbete och avser att stärka stadens samverkan för att underlätta snabbare avlägsnande. Det offentliga rummet ska vara tryggt, demokratiskt och fritt från rasism och extremism.

Stockholm den 17 juni 2023

Karin Wanngård

Bilaga

Skrivelse om förebyggande åtgärder mot extremism och hatbudskap i stadsmiljön,
dnr KS 2026/263-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Gulan Avci (L) enligt följande.

Rasistiskt och extremistiskt klotter i stadsmiljön är inte ett oväsentligt ordningsproblem. Det är en del av en bredare kamp om det offentliga rummet, om vilka budskap som tillåts synas på våra gator och om vilka stockholmare som ska känna sig trygga i sin egen stad. När antisemitiska slagord, rasistiska, islamofoba budskap och högerextrema symboler blir kvar på elskåp, fasader och andra ytor under längre tid sänder det en farlig signal. Det riskerar att flytta fram gränserna för vad som uppfattas som acceptabelt i det offentliga rummet och ger extremistiska miljöer möjlighet att göra anspråk på synlighet och närvaro i våra bostadsområden.

Liberalerna ser med stor oro på hur högerextrema uttryck och symboler återkommer i stadsmiljön. De fungerar inte bara som provokationer eller skadegörelse, utan kan också användas för igenkänning, mobilisering och rekrytering. För den som tillhör en utsatt grupp innebär dessa budskap en konkret påminnelse om hot, exkludering och utsatthet. Ett demokratiskt samhälle kan aldrig vara neutralt inför sådana uttryck. Stockholm måste tydligt visa att rasism, antisemitism och högerextrem propaganda inte hör hemma i det gemensamma offentliga rummet.

Vi välkomnar att borgarrådet delar problembeskrivningen och konstaterar att rasistiskt och extremistiskt klotter skapar otrygghet och kan användas av antidemokratiska organisationer för att stärka sin organisering och spridning. Det är viktigt. Samtidigt är svaret otillräckligt. Majoriteten beskriver i huvudsak befintliga rutiner, men lämnar få besked om hur arbetet ska utvecklas där problemen är som störst, särskilt i de delar av stadsmiljön där kommunen inte själv är fastighetsägare.

Att staden saknar möjlighet att tvinga privata fastighetsägare att sanera inom en viss tid får inte bli en ursäkt för passivitet. Tvärtom borde det vara utgångspunkten för ett mer aktivt, strukturerat och uppföljningsbart samarbete med fastighetsägare, bostadsrättsföreningar, nätägare och andra berörda aktörer. Om staden menar allvar med att hatbudskap ska bort snabbt behöver det finnas tydliga frivilliga överenskommelser, gemensamma rutiner och en uttalad ambition om skyndsam sanering även på anläggningar som ägs av externa aktörer.

Det är positivt att trafikkontoret ser över möjligheten att automatiskt vidarebefordra anmälningar till ansvariga aktörer, exempelvis vid klotter på elskåp. Det är samtidigt ett tydligt tecken på att dagens system inte är tillräckligt. Stockholm behöver gå längre än att hänvisa anmälare vidare. Den som rapporterar in rasistiskt eller extremistiskt klotter ska kunna förvänta sig att staden tar ett samordnande ansvar, följer upp ärendet och bidrar till att budskapet faktiskt tas bort.

Liberalerna menar också att identifieringen av högerextremistiska uttryck behöver stärkas ytterligare. Symboler, slagord och kodade budskap förändras över tid och alla medarbetare, entreprenörer och privata aktörer kan inte förväntas ha aktuell kännedom om de uttryck som används i olika extremistiska miljöer. Därför finns skäl

att samla information, vägledning och aktuella symbolbeskrivningar i ett mer lättillgängligt system som kan stödja både rapportering och handläggning. Att hänvisa till befintliga utbildningar och samverkansformer är inte tillräckligt om stödet inte når dem som först upptäcker, registrerar och bedömer klottret.

Det finns också anledning att förbättra möjligheterna till insyn och uppföljning. Stockholmarna bör enklare kunna följa hur anmälningar hanteras, hur ansvar fördelas och när åtgärder vidtas. Staden bör också kunna redovisa hur många ärenden som rör rasistiskt och extremistiskt klotter, hur snabbt de åtgärdas och var brister uppstår. Utan sådan öppenhet blir det svårt att bedöma om arbetet ger önskad effekt och om de verktyg som används verkligen är tillräckliga.

I en tid då högerextrema idéer och antidemokratiska rörelser åter försöker vinna mark måste Stockholms stads svar vara tydligt. Det handlar om mer än att tvätta bort färg från en vägg. Det handlar om vilket samhälle vi vill bygga och vilka värderingar som ska präglade våra gemensamma miljöer. Varje gång ett rasistiskt eller extremistiskt budskap får stå kvar under lång tid riskerar det att stärka känslan av att hatet tillåts ta plats, medan ett snabbt och konsekvent agerande visar att samhället står upp för öppenhet, frihet och alla människors lika värde. Stockholm ska vara en stad där människor känner trygghet oavsett bakgrund och där högerextrema uttryck möts av ett tydligt, uthålligt och konsekvent motstånd.

Kommunstyrelsen

Reservation av Gulan Avci (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att återremittera ärendet för komplettering med den statistik över rasistiskt, antisemitiskt och extremistiskt klotter som tjänsteutlåtandet hänvisar till.
2. Att därutöver anföra följande.

Stadsledningskontoret uppger att statistik över extremistiskt klotter används i stadens trygghetsarbete och delas med bland annat polisen och stadens trygghetssamordnare. Trots detta redovisas inte en enda uppgift ur statistiken i beslutsunderlaget. Det framgår inte hur många ärenden som har registrerats eller hur stor andel som har sanerats inom den angivna tiden på fyra till åtta timmar.

Mot bakgrund av det som framkommit i bland annat utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2026–2027 finns det ett tydligt behov av att stärka stadens förebyggande och uppföljande arbete. Det gör det än mer angeläget att statistiken som Stockholms stad för görs mer tillgänglig, uppdateras och sammanställs mellan alla fack- och stadsdelsnämnder mer frekvent.

Extremistiska och rasistiska uttryck förändras ständigt. När symbollexikonet togs fram 2019 var Islamiska staten och dess symbolvärld mer framträdande. Idag förekommer nya antisemitiska och extremistiska uttryck i spåren av Hamas terrorangrepp mot Israel den 7 oktober 2023 och det efterföljande kriget. Kritik mot

Israels regering eller dess krigföring är inte i sig antisemitism. Men hot mot judar är däremot antisemitiskt oavsett avsändarens politiska eller ideologiska hemvist.

Uppföljningen måste omfatta hela bredden av rasistiskt, antisemitiskt och extremistiskt klotter – från hakkors och propaganda för Islamiska staten till antisemitiska hotbudskap som inte enkelt kan hänföras till en viss extremistisk miljö.

Kommunstyrelsen kan inte bedöma om stadens rutiner fungerar utan att få veta hur många ärenden som registreras och hur ofta tidsmålet för sanering uppnås. Ärendet behöver därför kompletteras med den statistik som enligt tjänsteutlåtandet redan finns och används.

Ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen framför Jan Jönsson (L) att rasistiskt och extremistiskt klotter inte enbart är en ordningsfråga utan påverkar trygghet, demokrati och det offentliga rummet, då hatbudskap och extremistiska symboler riskerar att normaliseras och användas för rekrytering och mobilisering inom extremistmiljöer. Enligt skrivelsen är en särskild utmaning att klotter på privata ytor ofta blir kvar längre än på kommunens mark. Det framförs att staden behöver säkerställa en snabbare och mer konsekvent hantering av hatklotter. Vidare framförs att staden bör ta en mer aktiv roll i att initiera och samordna samarbeten med privata aktörer för att möjliggöra snabb sanering även på privata ytor. Målsättningen bör enligt skrivelsen vara att allt rapporterat rasistiskt och extremistiskt klotter saneras skyndsamt, med en uttalad ambition om åtgärd inom 24 timmar – även på privata ytor.

Mot denna bakgrund ställs i skrivelsen följande frågor:

- Hur ser dagens rutiner och handläggningstider ut för hantering av rasistiskt och extremistiskt klotter på privata ytor och i synnerhet på elskåp, och finns det behov av förändrade prioriteringar eller ett särskilt snabbspår för hatbudskap?
- Vilka möjligheter har staden att utveckla strukturerade samarbeten med privata fastighetsägare för att säkerställa skyndsamt sanering, inom 24 timmar?
- Hur säkerställs att stadens medarbetare och berörda aktörer har uppdaterad kunskap om aktuella extremistiska symboler och budskap, och är det möjligt att utveckla en gemensam kunskapsbank kopplad till stadens rapporteringssystem?
- Hur kan stadens digitala rapportering och uppföljning utvecklas för att öka transparensen, tydliggöra ansvar och stärka kopplingen mellan fysisk sanering och stadens övergripande arbete mot extremism?

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens arbete mot klotter utgår från *Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm* och *Handlingsplan mot minskat klotter*. Målet är en trygg, ren och attraktiv stad där klotter och annan skadegörelse inte accepteras. Trafikkontoret ansvarar för sanering i offentliga miljöer och använder externa entreprenörer. Sanering sker efter anmälningar via exempelvis ”Tyck till” samt genom löpande områdessanering. Klotter ska normalt saneras inom 24 timmar, medan rasistiskt och

stötande klotter hanteras skyndsamt genom särskilda fyra- till åttatimmarsärenden. Det finns därmed redan ett snabbspår för hatbudskap inom stadens verksamhet.

Nedan följer svar på de frågeställningar som ställs i skrivelsen.

- Hur ser dagens rutiner och handläggningstider ut för hantering av rasistiskt och extremistiskt klotter på privata ytor och i synnerhet på elskåp, och finns det behov av förändrade prioriteringar eller ett särskilt snabbspår för hatbudskap?

För privata ytor ansvarar fastighetsägaren för sanering och kommunen får inte själv sanera klotter på privat fastighet. Staden saknar också möjlighet att kräva snabbare åtgärder. Trafikkontoret har tidigare kontaktat fastighetsägare efter anmälningar, men hänvisar idag oftast anmälaren direkt till objektsägaren. Särskild uppmärksamhet riktas mot objekt som elskåp, där ansvariga aktörer inte alltid upptäcker klottret snabbt. Trafikkontoret ser därför över möjligheten att automatisk vidarebefordra anmälningar till exempelvis Ellevio.

- Vilka möjligheter har staden att utveckla strukturerade samarbeten med privata fastighetsägare för att säkerställa skyndsamt sanering, inom 24 timmar?

Trafikkontoret samarbetar med fastighetsägare, polis och andra aktörer genom samverkansgrupper och lokala initiativ för att samordna arbetet mot klotter och stärka tryggheten. Trafikkontoret stödjer även fastighetsägare i frågor om saneringsavtal och rutiner. Staden saknar dock möjlighet att kräva skyndsamt sanering på privata ytor.

- Hur säkerställs att stadens medarbetare och berörda aktörer har uppdaterad kunskap om aktuella extremistiska symboler och budskap, och är det möjligt att utveckla en gemensam kunskapsbank kopplad till stadens rapporteringssystem?

Staden arbetar löpande med utbildning, samverkan och kunskapsstöd kring våldsbejakande extremism och extremistiska symboler. Trafikkontoret delar statistik och information med polis, trygghetssamordnare och andra aktörer, och saneringsentreprenörer informeras kontinuerligt om aktuella symboler och budskap. Staden erbjuder även utbildningar, symbollexikon och fördjupningsmaterial samt deltar i nationella nätverk genom Center mot våldsbejakande extremism (CVE). Någon gemensam kunskapsbank kopplad till rapporteringssystem finns inte idag, men stadsledningskontoret bedömer att kunskapsbehovet hanteras genom befintliga insatser och samverkansformer.

- Hur kan stadens digitala rapportering och uppföljning utvecklas för att öka transparensen, tydliggöra ansvar och stärka kopplingen mellan fysisk sanering och stadens övergripande arbete mot extremism?

Staden arbetar med digital rapportering av klotter genom bland annat tjänsten Tyck till och Driftportalen. Anmälningar hanteras, ansvarsförhållanden utreds och statistik

över extremistiskt klotter används i trygghetsarbetet och delas i relevanta samverkansforum. Trafikkontoret arbetar också för att stärka samverkan och gemensamma kartläggningar för att bättre koppla sanering till stadens förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Kompetenshöjande insatser och samverkan bedöms fortsatt viktiga, och staden erbjuder därför flera utbildnings- och samverkansinsatser inom området.